

POSTANOWIENIE

17 lutego 2026 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Monika Koba (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Agnieszka Piotrowska

SSN Dariusz Zawistowski

Protokolant Katarzyna Banaś

na posiedzeniu jawnym 17 lutego 2026 r. w Warszawie
w sprawie ze skargi pozwanej T.P. o wznowienie postępowania zakończonego
prawomocnym postanowieniem Sądu Apelacyjnego w Krakowie
z 24 lutego 2021 r., I AGa 264/20,
z powództwa W.K. i K. spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w T.
przeciwko T.P.
o zapłatę,
na skutek przedstawienia przez Sąd Apelacyjny w Krakowie
postanowieniem z 30 czerwca 2025 r., I AGa 290/24,
zagadnienia prawnego:

„Czy wydanie przez Trybunał Konstytucyjny wyroku stwierdzającego niezgodność z Konstytucją normy prawnej rangi ustawowej, który nie został opublikowany, w sposób określony w art. 190 ust. 2 Ustawy Zasadniczej, jest dostateczną podstawą dla potwierdzenia, iż skarga o wznowienie postępowania, zakończonego prawomocnym postanowieniem wydanym na podstawie tego przepisu, opiera się na ustawowej podstawie wznowienia, wskazanej w art. 401¹ kpc, a termin do jej wniesienia - o jakim mowa w art. 407 § 2 k.p.c. - należy uznać za otwarty?”

odmawia podjęcia uchwały.

Agnieszka Piotrowska

Monika Koba

Dariusz Zawistowski

[A.T.]

UZASADNIENIE

Przedstawione do rozstrzygnięcia zagadnienie prawne powstało przy rozpoznawaniu przez Sąd Apelacyjny w Krakowie skargi pozwanej T.P. o wznowienie postępowania zakończonemu prawomocnym postanowieniem Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 24 lutego 2021 r. o odrzuceniu apelacji w sprawie z powództwa W.K. i K. spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w T. przeciwko T.P. o zapłatę (I AGa 264/20) od którego zażalenie pozwanej zostało oddalone postanowieniem Sądu Apelacyjnego w Krakowie z 24 czerwca 2021 r. (I AGz 51/21).

Skarga o wznowienie postępowania została złożona w związku z wydaniem przez Trybunał Konstytucyjny wyroku z 8 maja 2024 r., SK 59/21 (OTK-A 2024, poz. 46), który nie został opublikowany w Dzienniku Ustaw.

Wątpliwości Sądu Apelacyjnego, który wystąpił na podstawie art. 390 § 1 w zw. z art. 405 zd. 1 k.p.c. z pytaniem prawnym, koncentrują się wokół kwestii dotyczącej dopuszczalności skargi o wznowienie postępowania na podstawie art. 401¹ k.p.c. w sytuacji braku publikacji w sposób określony w art. 190 ust. 2 Konstytucji RP wyroku trybunalskiego, który legł u podstaw wniesienia tej skargi. Sąd pytający zaznaczył, że w jego ocenie nie ma podstaw do przyjęcia, że sam wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 8 maja 2024 r., SK 59/21, należy uznać za nieistniejący wobec braku prawidłowej obsady składu orzekającego. Jego zdaniem sąd powszechny nie jest uprawniony do weryfikacji warunków, w jakich orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego zostało wydane, w odniesieniu do zastosowanej przez ten organ władzy sądowniczej procedury, czy ukształtowania składu orzekającego. Istota sformułowanego problemu dotyczy natomiast tego, czy termin z art. 407 § 2 *ab initio* k.p.c. do wniesienia skargi należy uznać za otwarty mimo tego, że wyrok trybunalski nie został opublikowany w sposób określony w art. 190 ust. 2 Konstytucji RP.

Sąd *meriti* zaznaczył, że wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 8 maja 2024 r., SK 59/21, należy zakwalifikować jako rozstrzygnięcie o charakterze zakresowym negatywnym, albowiem w sentencji znalazła się formuła „dany przepis w zakresie, w jakim nie przewiduje (...) jest niezgodny z Konstytucją”, co

czyni wniesioną skargę o wznowienie postępowania z tego punktu widzenia formalnie dopuszczalną. Budzi jednak poważne wątpliwości prawne wyrażone w treści pytania objętego postanowieniem, kwestia, czy skarga ta jest niedopuszczalna z przyczyny formalnej, o jakiej mowa w art. 410 § 1 k.p.c.

Sąd Apelacyjny podniósł, że można uznać, iż termin z art. 407 § 2 *ab initio* k.p.c. w odniesieniu do złożonej przez pozwaną skargi o wznowienie postępowania, tak w dacie jej złożenia, jak i później, nie rozpoczął jeszcze biegu, ponieważ wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 8 maja 2024 r., SK 59/21 nie został opublikowany w Dzienniku Ustaw, jak tego wymaga art. 190 ust. 2 Konstytucji RP. Należałoby zatem przyjąć, że w sytuacji braku publikacji orzeczenia nie doszło do jego wejścia w życie, a z tej przyczyny sam przepis art. 394² § 1¹ k.p.c., w brzmieniu obowiązującym do dnia 30 czerwca 2023 r. tym wyrokiem objęty, we wskazanym w nim zakresie, nigdy nie utracił mocy obowiązującej z powodu niezgodności z ustawą zasadniczą. Sąd *meriti* stwierdził, że takie stanowisko intepretujące może znaleźć uzasadnienie w wypowiedziach niektórych przedstawicieli doktryny procesu cywilnego. W myśl tego zapatrywania samo bowiem wydanie orzeczenia przez Trybunał Konstytucyjny nie jest prawnie relewantne, a doniosłość zachowuje tylko data jego wejścia w życie. Stwierdził, że taki pogląd zdaje się prezentować także Sąd Najwyższy, jednocześnie zaznaczając, że Sąd Najwyższy jak dotąd nie wypowiadał się o zagadnieniu, które na tle stanu faktycznego niniejszej sprawy, jest przedmiotem przedstawionego pytania prawnego.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego więcej jednak argumentów przemawia przeciwko powyższemu stanowisku, usprawiedliwiając zapatrywanie zgodnie z którym, złożona przez pozwaną skarga o wznowienie postępowania winna podlegać merytorycznemu rozpoznaniu, a trzymiesięczny termin do jej wniesienia, biorąc pod uwagę powoływaną przez nią podstawę wznowienia został zachowany, albowiem powinien być, w szczególnej sytuacji mającej miejsce w sprawie, liczony od dnia wydania przez Trybunał Konstytucyjny wyroku z 8 maja 2024 r, SK 59/21. Podkreślił, powołując się na art. 190 ust. 1 Konstytucji RP, że każdy z organów władzy publicznej jest zobowiązany nie tylko do respektowania treści rozstrzygnięcia Trybunału Konstytucyjnego, ale

także do jego wdrażania. Zaakcentował, że konsekwencją tego, traktowanego jako mającego bezwzględny charakter, obowiązku jest również i to, że ewentualne opóźnienie w jego realizacji nie może negatywnie wpłynąć na możliwość skorzystania przez stronę postępowania z konstytucyjnie gwarantowanego, na podstawie art. 190 ust. 4 Konstytucji RP uprawnienia do wznowienia postępowania sądowego w oparciu o podstawę wywodzoną z potwierdzenia niekonstytucyjności określonej normy prawnej. Zdaniem sądu *meriti* podniesione względy uzasadniają opowiedzenie się za oceną, że brak publikacji wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 8 maja 2024 r., SK 59/21, prowadzący do braku formalnego wejścia w życie tego orzeczenia, z którym to zdarzeniem ustrojodawca co do zasady łączy utratę mocy obowiązującej normy dotkniętej stwierdzoną niekonstytucyjnością, a ustawodawca procesowy, początek biegu terminu do wniesienia skargi o wznowienie postępowania, opartej na wskazanej przez pozwaną podstawie, samo w sobie nie może być decydującym argumentem za tym, by uznać, że skarga pozwanej jest z tej przyczyny niedopuszczalna. Stanowisko przeciwne wpisywałoby się wprost w następstwo opieszałości publikacyjnej przeciwko której opowiedział się Sąd Najwyższy w jednym ze swoich orzeczeń.

Sąd Apelacyjny podniósł także, że w następstwie nowelizacji dokonanej ustawą z dnia 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2023 r., poz. 614) począwszy od dnia 1 lipca 2023 r. uprawnienie do zaskarżenia postanowienia sądu drugiej instancji, odmawiającego w całości lub części, uwzględnienia wniosku o zwolnienie od obowiązku ponoszenia kosztów sądowych, po myśli art. 394² § 1¹ pkt 1 k.p.c. zostało wprowadzone do porządku prawnego i wskazał, że zaprezentowana wykładnia art. 407 § 2 *ab initio* k.p.c., za którą się opowiada, pozwala też zapobiec nieuzasadnionemu zróżnicowaniu traktowania stron znajdujących się w takiej samej sytuacji.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Przystępując do rozpoznania przedstawionego zagadnienia prawnego, Sąd Najwyższy jest zobowiązany w pierwszej kolejności zbadać, czy zostały spełnione formalnoprawne wymagania do przedstawienia zagadnienia prawnego, a w konsekwencji, czy zaistniały przesłanki do podjęcia uchwały.

Przewidziana w art. 390 § 1 k.p.c. instytucja pytań prawnych, z uwagi na wynikające z art. 390 § 2 k.p.c. związanie sądów niższej instancji w danej sprawie poglądem prawnym Sądu Najwyższego wyrażonym w podjętej uchwale, stanowi odstępstwo od zasady podległości sędziów tylko Konstytucji i ustawom, o której mowa w art. 178 ust. 1 Konstytucji RP. W judykaturze Sądu Najwyższego utrwalony jest pogląd, że z tych względów wykładnia art. 390 § 1 k.p.c. powinna być dokonana w sposób najbardziej ścisły, bez żadnych koncesji na rzecz argumentów o nastawieniu celowościowym lub utylitarnym (zob. m.in. uchwała Sądu Najwyższego z 30 marca 1999 r., III CZP 62/98, OSNC 1999, nr 10, poz. 166 oraz postanowienia Sądu Najwyższego z 19 listopada 2008 r., III CZP 21/08, niepubl.; z 29 października 2009 r., III CZP 79/09, niepubl.; z 12 stycznia 2010 r., III CZP 106/09, niepubl.; z 11 kwietnia 2019 r., III CZP 96/18, niepubl.; z 20 lutego 2019 r., III CZP 91/18, niepubl.; z 5 października 2016 r., III CZP 50/16, niepubl.; z 29 czerwca 2016 r., III CZP 10/16, niepubl.; i z 20 sierpnia 2021 r., III CZP 40/20, niepubl.).

W sprawie – mimo wagi problemu, mającego być przedmiotem rozstrzygnięcia - nie zaistniały przesłanki do przedstawienia Sądowi Najwyższemu zagadnienia prawnego. Sąd Apelacyjny pominął bowiem, że przedstawienie Sądowi Najwyższemu do rozstrzygnięcia pytania prawnego jest instytucją postępowania apelacyjnego. Zgodnie z art. 390 § 1 k.p.c. sąd może przedstawić Sądowi Najwyższemu zagadnienie prawne powstałe przy rozpoznawaniu apelacji. W orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalony jest przy tym pogląd, że uprawnienie do wystąpienia z pytaniem prawnym przysługuje także sądowi rozpoznającemu środek zaskarżenia, do którego – co najmniej odpowiednio – stosuje się przepisy o apelacji, w tym art. 390 k.p.c. (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z 7 listopada 2006 r., III CZP 77/05; z 5 czerwca 2009 r., I UZP 1/09, OSNP 2011, nr 5-6, poz. 86; z 11 maja 2000 r.,

III ZP 10/00, OSNP 2000, nr 23, poz. 848; i z 24 stycznia 2023 r., III CZP 133/22, niepubl.).

W związku z powyższym zagadnienie prawne może być przedstawione Sądowi Najwyższemu tylko przez sąd powołany do podjęcia czynności związanych z oceną dopuszczalności lub zasadności środka zaskarżenia - sąd *ad quem*, a nie sąd *a quo*, a zatem sąd, który działa jako sąd drugiej instancji od którego orzeczeń nie przysługuje zwykły środek odwoławczy. Wsparcie orzecznicze Sądu Najwyższego w ramach instytucji pytań prawnych ma bowiem na celu likwidację dostrzeganych przez sąd wątpliwości w zakresie wykładni i stosowania prawa, których nie można skorygować w ramach kontroli instancyjnej orzeczenia, przy wykorzystaniu zwyczajnych środków zaskarżenia (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z 15 marca 2018 r., III CZP 109/17, niepubl.; z 6 kwietnia 2018 r., III CZP 111/17, niepubl.; z 25 lutego 2021 r., III CZP 18/20, OSNC 2021, nr 7-8, poz. 55; z 20 sierpnia 2021 r., III CZP 40/20, niepubl.; i z 21 stycznia 2022 r., III CZP 10/22, OSNC 2022 r., OSNC 2022, nr 6, poz. 63).

W niniejszej sprawie przedstawione Sądowi Najwyższemu zagadnienie prawne dotyczące dopuszczalności skargi o wznowienie postępowania zostało sformułowane przez Sąd Apelacyjny w sprawie ze skargi pozwanej o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym postanowieniem tego sądu z 24 lutego 2021 r. o odrzuceniu apelacji.

Sąd Apelacyjny przedstawiający Sądowi Najwyższemu do rozstrzygnięcia zagadnienie prawne pominął, że zgodnie z art. 394² § 1 k.p.c. w brzmieniu obowiązującym od dnia 1 lipca 2023 r. po nowelizacji kodeksu postępowania cywilnego ustawą o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw z dnia 9 marca 2023 r. (Dz.U. z 2023 r., poz. 614) zażalenie do innego składu sądu drugiej instancji przysługuje także na postanowienie tego sądu, których przedmiotem jest odrzucenie skargi o wznowienie postępowania. W konsekwencji w przypadku badania dopuszczalności skargi o wznowienie postępowania od postanowienia o odrzuceniu apelacji pozycja tego Sądu odpowiada pozycji sądu pierwszej

instancji, od którego rozstrzygnięcia przysługują zwyczajne środki zaskarżenia. W związku z tym rozstrzygnięcie ewentualnych wątpliwości prawnych powziętych przez Sąd przedstawiający zagadnienie prawne nie ma charakteru definitywnego i podlega kontroli instancyjnej.

Do zażalenia do innego równorzędnego składu sądu drugiej instancji (zażalenie poziome) stosuje się wszystkie przepisy o zażaleniu dewolutywnym. Odmienne jest tylko uregulowana właściwość funkcjonalna sądu do jego rozpoznania (zob. m.in. uchwała Sądu Najwyższego z 27 listopada 2020 r. III CZP 12/20, OSNC 2021, nr 4, poz. 25). Pozycję sądu drugiej instancji w zakresie problematyki dopuszczalności skargi o wznowienie postępowania, a zatem i możliwość przedstawienia Sądowi Najwyższemu zagadnienia prawnego, będzie miał zatem - w przypadku odrzucenia skargi o wznowienie postępowania i wywiedzenia przez skarżącą zażalenia - Sąd Apelacyjny rozpoznający zażalenie. W przypadku rozpoznawania zażalenia do innego składu sądu drugiej instancji sąd ten stosuje bowiem odpowiednio przepisy o postępowaniu apelacyjnym (art. 394² § 1 w zw. z art. 394² § 2 i w zw. z art. 397 § 3).

W kilku orzeczeniach Sąd Najwyższy wyraził także pogląd, że w postępowaniu o wznowienie postępowania w ogóle nie stosuje się art. 390 § 1 k.p.c. W motywach podjętych w tym przedmiocie rozstrzygnięć argumentowano, że sąd rozpoznający skargę o wznowienie postępowania od orzeczenia sądu drugiej instancji zgodnie z art. 406 k.p.c. stosuje odpowiednio przepisy o postępowaniu przed sądem pierwszej instancji. Odesłanie zamieszczone w art. 406 k.p.c. powoduje, że w przypadku wznowienia postępowania przed sądem drugiej instancji nie mają zastosowania przepisy o postępowaniu apelacyjnym, choćby sądem właściwym do wznowienia postępowania miał być ten właśnie sąd (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z 16 marca 1967 r., III CZP 1/67, OSNC 1967, nr 7-8, poz. 148; z 27 listopada 2002 r., III CZP 63/02, OSNC 2004, nr 1, poz. 13; i z 21 kwietnia 2004 r., III CZP 11/04, OSNC 2004, nr 12, poz. 206).

Sąd Najwyższy w składzie rozpoznającym zagadnienie prawne nie podziela jednak tego stanowiska, przychylając się do prezentowanych w orzecznictwie Sądu Najwyższego poglądów przeciwnych opartych na wykładni systemowo-funkcjonalnej. Artykuł 406 k.p.c. wykładany funkcjonalnie w zw. z art. 405 k.p.c. oznacza bowiem nakaz odpowiedniego stosowania przepisów o postępowaniu w tej instancji, w której orzeka sąd właściwy do wznowienia postępowania (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z 5 grudnia 2001 r., I CZ 163/01, niepubl.; z 13 sierpnia 2002 r., I PZ 62/02, niepubl.; z 6 czerwca 2007 r., III UZP 5/06, niepubl.; z 8 września 2010 r., III PZ 6/10, niepubl.; i z 26 kwietnia 2018 r., I CZ 40/18, niepubl.).

Postępowanie ze skargi o wznowienie postępowania nie posiada bowiem własnego, nowego przedmiotu rozpoznania, odrębnego od przedmiotu sprawy wznowianej, ale jest ściśle powiązane podmiotowo i przedmiotowo z postępowaniem prawomocnie zakończonym i stanowi jego kontynuację na zasadach określonych w art. 399 i nast. k.p.c. Sąd Apelacyjny rozpoznaje zatem skargę o wznowienie postępowania jako sąd drugiej instancji i w zależności od rodzaju rozstrzygnięcia stronom przysługują środki zaskarżenia właściwe dla rozstrzygnięć sądów drugiej instancji.

Przyjąć zatem należy, że w postępowaniu ze skargi o wznowienie postępowania stosować należy te przepisy, które są odpowiednio właściwe dla Sądu pierwszej lub drugiej instancji, który rozpoznaje skargę. Sąd Apelacyjny na etapie ponownego rozpoznania sprawy od orzeczenia tego Sądu w granicach wznowienia (art. 412 § 1 k.p.c.) może zatem przedstawić zagadnienie prawne Sądowi Najwyższemu na podstawie art. 390 § 1 k.p.c. Działa bowiem wówczas jako sąd drugiej instancji od którego rozstrzygnięć nie przysługują zwykłe środki zaskarżenia.

Sytuacja taka – z przyczyn wyżej podniesionych – w sprawie nie występuje. Istotą wątpliwości Sądu Apelacyjnego nie są bowiem kwestie merytoryczne związane z rozpoznaniem apelacji w granicach wznowienia a zagadnienie formalne powstałe w stadium badania dopuszczalności skargi o wznowienie postępowania. Tego rodzaju problematyka może być przedmiotem

zagadnienia prawnego kierowanego do Sądu Najwyższego tylko wtedy, gdy jest przedstawiana przez sąd od którego orzeczeń w tym zakresie nie przysługują zwykłe środki zaskarżenia. Wobec rozszerzenia z dniem 1 lipca 2023 r. katalogu zażaleń do równoległego składu sądu drugiej instancji i umożliwienia stronie wywiedzenia zażalenia na postanowienie Sądu Apelacyjnego o odrzuceniu skargi o wznowienie postępowania pozycja Sądu pytającego - na etapie badania dopuszczalności wznowienia - odpowiada sądowi pierwszej instancji, co uniemożliwia merytoryczne rozstrzygnięcie przez Sąd Najwyższy przedstawionego zagadnienia prawnego.

Z przytoczonych względów Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji (art. 390 § 1 k.p.c.).

Agnieszka Piotrowska

Monika Koba

Dariusz Zawistowski

[A.T.]

[r.g.]